БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАҒАН • № 210 (18.687). • Якшанба, 1983 йил 11 сентябрь • Баҳоси 3 тийин.

ЮКСАК МУКОФОТ ТОПШИРИЛДИ

СЕВАСТОПОЛЬ, 9 сентябрь. (ТАСС махсус мухбири). Шаҳар меҳнаткашларининг революцион ва жанговар хизматлари учун, уларнинг мамлакат иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга қўшган ҳиссаси учун ва барпо этилганлигига 200 йил тўлиши муносабати билан қаҳрамон шаҳар — Севастополь Октябрь Революцияси ордени-га сазовор бўлди.

Бутун бу ерда шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитетининг, партия, совет ва жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари, уруш ва меҳнат ветеранлари, маҳаллий гарнизон жангчилари вакилларининг Ватаннинг юксак мукофотини топширишга бағишланган тантанали мажлиси бўлди. Ҳурматли меҳмонлар орасида қаҳрамон шаҳарларнинг делегациялари ҳам бор эди.

Мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини баланд руҳ билан фахрий президиумга сайладилар.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали Д. Ф. Устинов нутқ сўзлади.

Ўртоқ Д. Ф. Устинов СССР Олий Совети Президиумининг Севастополни Октябрь Революцияси ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармонини ўқиб берди ва гулдурос қарсаклар остида бу орденни шаҳар байроғига қадаб қўйди.

Тантанали мажлис қатнашчилари ғоят баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советига табрикнома қабул қилдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ўзининг навбатдаги мажлисида Уренгой — Помари — Ужгород газ қувури муддатидан илгари белгиланган қувватда ишга туширилганлиги тўғрисида СССР Нефть ва газ саноати корхоналари қурилиши министрлиги ва СССР Газ саноати министрлигининг ахборотини кўриб чиқди. Жаҳон практикасида ноёб бўлган ана шу инженерлик-техника иншоотининг тасдиқланган муддатдан олти ой олдин топширилиши иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан катта аҳамиятга эга ва минг-минглаб меҳнат коллективларининг ажойиб ғалабаси бўлиб, уларнинг партия XXVI съездининг ёқилғи-энергетика комплексини янада ривожлантириш, Совет Иттифоқининг энергетика программасини бажариш ҳақидаги қарорларини амалга оширишга қўшган конкрет ҳиссасидир.

Шундан кейин КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси социалистик мусобақага якун ясаш ва унинг ғолибларини рағбатлантириш практикасини такомиллаштириш тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. Партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органлари бу соҳада анча иш қилмоқдалар, оммаларнинг ижодий ташаббусини ривожлантиришга, мусобақани кенг авж олдиришга актив ёрдам бермоқдалар.

Шу билан бирга меҳнаткашларни барча кўрсаткичлар юзасидан план ва мажбуриятларни бажаришга сафарбар қилиш учун социалистик мусобақанинг катта имкониятларидан ҳали тўлиқ фойдаланилмаётир. Ишлаб чиқаришни ривожлантириш, меҳнатни ташкил этиш ҳамда рағбатлантиришнинг бригада формасини ёйиш билан боғланган янги талаблар ва шарт-шароитлар ҳамма жойда ҳам ҳисобга олинмоқда, деб бўлмайди. Куч-ғайратларини тўла сарфлаб меҳнат қилмай, ўртача натижалар билан қаноатланиб қолаётган коллективлар ва ходимлар кўпинча мусобақа ташкилотчиларининг диққат-эътиборидан четда қолмоқда. Мусобақа якунларини чиқариш вақтида ҳамиша ҳам лозим даражада талаб қўйилмоқда, деб бўлмайди, илғор ходимларни маънавий ва моддий рағбатлантириш учун мавжуд имкониятлардан етарли даражада фойдаланилмаётир.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси социалистик мусобақани ташкил қилишни яхшилаш ўн биринчи беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун ишларда мусобақанинг таъсирчанлигини ошириш, мусобақа якунларини чиқариш ва ғолибларни рағбатлантириш тактикасини такомиллаштириш, бу ишдаги камчиликларни йўқотиш юзасидан чоралар кўриш зарур эканлигини кўрсатди. Мусобақадошларнинг асосий эътиборини меҳнат унумдорлигини жадал ўстириш, маҳсулот сифатини ошириш, ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришга, шартномалар ва буюртмалар бўйича маҳсулот етказиб бериш режаларини бажаришга, ишлаб чиқариш қувватларидан яхшироқ фойдаланиш, моддий ва меҳнат ресурсларини тежашга, фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишга, интизомни мустаҳкамлашга қаратиш вазифаси таъкидлаб ўтилди. Социалистик мажбуриятларни ишлаб чиқиш ва мусобақа якунларини чиқаришда меҳнат коллективларининг ролини янада ошириш, илғор тажрибани қўллаб-қувватлаш ва оммалаштириш, социалистик мусобақанинг тарбиявий кучидан кенгроқ фойдаланиш муҳим аҳамиятга молик эканлиги қайд этилди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси Москва ва Ленинград шаҳар партия комитетларининг Москва ва Ленинград шаҳарларини иқтисодий ва социал жиҳатдан комплекс ривожлантиришни планлаштириш-ни янада такомиллаштириш тўғрисидаги таклифларини кўриб чиқди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мазкур масала юзасидан қабул қилинган қарорида Москва ва Ленинград территориясида хўжалик тармоқларини бамаслаҳат келишиб, ўзаро боғланган ҳолда ривожлантириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, меҳнат ресурслари ва бошқа ресурслардан оқилона фойдаланиш учун министрликлар, идораларнинг шаҳар советлари ижроия комитетларининг жавобгарлигини кучайтириш кўзда тутилади. Москва шаҳар ижроия комитети ва Ленинград шаҳар ижроия комитетининг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ташкил қилиш, шаҳарда комплекс қурилишларни таъминлаш, капитал маблағлар ва қурилиш-монтаж ишларини планлаштириш, меҳнат коллективларининг розилиги билан корхона ва ташкилотлардаги иқтисодий рағбатлантириш фондлари маблағларининг бир қисмини Москва ва Ленинградни ривожлантириш борасида етилган проблемаларни ҳал этишга жалб қилиш соҳасидаги ваколатлари кенгайтирилди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида ўртоқ Н. А. Тихоновнинг ГФР федерал банки президенти К. О. Пель билан учрашуви якунларини муҳокама қилди ва маъқуллади. Шу учрашув вақтида ҳар икки мамлакат ўртасида савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантириш масалалари кўриб чиқилган эди.

Сиёсий бюро ўртоқ Г. А. Алиевнинг АҚШ қишлоқ хўжалик министри Ж. Блок билан қилган суҳбати якунларини маъқуллади. М. С. Горбачевнинг Канада парламент делегацияси билан суҳбат тўғрисидаги ахбороти тингланди ва маъқулланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси мажлисида мамлакатнинг ички ҳаётига доир, қардош социалистик давлатларнинг ҳамкорлигини чуқурлаштириш, Совет Иттифоқининг тинчликсевар ташқи сиёсатини амалга оширишга доир бошқа баъзи масалалар кўриб чиқилди.

ТОШКЕНТ БАЙРАМ ҚИЛМОҚДА, МАМЛАКАТ У БИЛАН ФАХРЛАНМОҚДА

«ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА ТОШКЕНТНИНГ 2000 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН БАДИИЙ-СПОРТ БАЙРАМИ

Ўзининг икки минг йиллик тўйини нишонлаётган шаҳарнинг ғаройиб ва рангбаранг тарихини бир неча соат ичида тасвирлаб бериш учун қандай сўзлар ва қўшиқлар, қандай куйлар ва бўёқлар керак бўларкин? Ўзбекистон пойтахтининг эркин халқлар қардошларча совет оиласидаги шитобли равнақини тараннум этувчи эртакни бу ҳаяжонли қиссага қандай сиғдириб бўларкин? 10 сентябрь куни бадиий-спорт байрамида кўрсатилган улуғвор томошада ўтган даврларнинг эсдаликлари ва ҳозирги куннинг тароналари, Улуғ Октябрнинг суронлари ва порлоқ коммунистик келажак нашъалари бирга қўшилди.

Шу оқшом минглаб тошкентликлар ва мамлакатимизнинг турли бурчакларидан ва чет эллардан Тошкентнинг 2000 йиллигига ва Шарқ алломаси ал-Хоразмий туғилган кунининг 1200 йиллигига бағишланган тантаналарда қатнашмоқ учун келган республика пойтахтининг меҳмонлари «Пахтакор» стадионида тўпландилар.

Ҳукумат минбарида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари ўтиришибди.

... Байрам бошланганидан дарак берувчи куйлар янграйди. Ўзига хос экранга айлантирилган марказий минбарда ёркин манзара пайдо бўлади. Томошанинг минглаб қатнашчилари рангбаранг байроқчаларни моҳирона алмаштириб, бамисоли каттакон, жозибадор панно ҳосил қиладилар. Тошкент ўзининг жангдаги ва меҳнатдаги шавкати учун сазовор бўлган Ленин ордени ва Қизил Байроқ ордени тасвири пайдо бўлади. Сўнгра дарҳол ССР Иттифоқининг харитаси, кейин Кремль тасвири ҳосил қилинади. Кремль курантлари бонг уриб, байрам бошланганидан дарак беради. Уни ёш барабанчи қизлар ва фанфарачилар марши очади. Ҳар томондан майдонга улуғвор спектакль қатнашчилари тушиб келадилар.

Тантанали увертюра Ленин партиясини, Совет республикалари тош-метиндек мустаҳкам бирлигини мадҳ этувчи ўзига хос гимнга айланиб кетади.

Майдонда Шарқ афсонаси жонланади. Йигит ва қизларнинг шўх рақслари Тошкентнинг барпо этилиши ва ривожланиш тарихи саҳифалари бўлиб гавдаланади, спорт-рақс композицияси ўзбек халқининг оғаниз рус халқи билан, Ватанимиздаги барча халқлар билан мустаҳкам дўстлиги илҳомбахш кучини тасвирлайди. Жонли экранларда Куйбишев, Фрунзе ва инсониятнинг порлоқ келажаги учун оташин курашчиларнинг, шон-шуҳратларга чулғанган революция жанглари, гражданлар уруши, социалистик қурилиш қаҳрамонларининг номлари пайдо бўлади. Томошабинлар кўз ўнгида «1905 йил», «1917 йил» унутилмас саналари намоён бўлади. Инсонят тараққиёти тарихида янги давр бошланганлигидан дарак берган «Аврора» залпи янграйди.

Паранжи ташлаётган қизларнинг рақси озодликнинг, қувончли бунёдкорлик меҳнатининг рамзи бўлиб гавдаланади. «Тинчлик», «Меҳнат», «Озодлик», «Тенглик», «Қардошлик»... ва ҳар бир совет киши учун азиз бўлган Владимир Ильич Ленининг номи товланади. Экран марказида ҳосил бўлган «Ленин» номи музиканинг ҳар бир нақорати бошланиши сайин тобора катталаша бориб, бутун фонни эгаллайди.

Сўнгра стадионда Тошкент меҳнат аҳлининг жонажон партияга, унинг ленинчи Марказий Комитетига ўзига хос байрам рапорти берилади. Ўзбекистон пойтахтининг энг яхши кишилари — унинг шон-шуҳрати ва ифтихори бўлган кишилар стадиондаги юришни бошлайдилар. Тошкентдаги барча районлар меҳнат коллективлари, ташкилотлари ва муассасаларининг вакиллари минбарлар олдидан ўтадилар. Улар партия ва совет халқини улуғловчи, коммунистик қурилишда янги зафарларга чақирувчи шиорлар ва транспарантларни кўтариб олганлар.

Дикторнинг ўн биринчи беш йиллик режаларини рўёбга чиқариш ишида тошкентликларнинг муваффақиятлари тўғрисидаги, Ўзбекистон ва Тошкент индустрияси рус пролетариатининг, мамлакатдаги барча қардош республикаларнинг ёрдами билан ғоят юксалганлиги — косибчилик дўконларидан азим саноат корхоналаригача бўлган катта йўлни босиб ўтганлиги ҳақидаги, транспорт ғижирловчи аравадан замонавий метрополитенгача ривожланганлиги тўғрисидаги, экономика, илм-фан, маданиятнинг ҳамма соҳаларида ва спортда эришилган ютуқлар ҳақидаги сўзлари стадион узра таралади. Тошкент Бутуниттифоқ ва республика социалистик мусобақасида ғалабалари учун тақдирланган байроқлар стадионга олиб чиқилади.

Трибуналар олдидан юриб ўтган машинада чақалоғини кўтариб олган ёш аёлга кўзингиз тушади. Тошкент ўзининг энг ёш фарзандини табриклайди. Таблода «Бахтли бўл, кичкинтой!» деган сўзлар пайдо бўлади. Замондошларимизнинг фидокорона меҳнати — ёш авлод порлоқ келажагининг гаровидир.

(Давоми тўртинчи бетда).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

Бюронинг бўлиб ўтган мажлисида республика капитал қурилишидаги аҳвол кўриб чиқилди. Саккиз ой ичида капитал маблағларни ўзлаштириш ва қурилиш-монтаж ишлари юзасидан қолоқликка йўл қўйилганлиги айтилди. Енгил саноат корхоналари ҳамда минерал ўғит ишлаб чиқарувчи янги корхоналарни қуриш суръатлари паст. Бир қанча областлар, шаҳарлар ва районларда уй-жойлар, агросаноат комплекси, соғлиқни сақлаш ва социал маданий-маиший объектлар секин қурилмоқда. Область партия комитетларига бюро мажлисларида шу йилнинг саккиз ойи мобайнидаги капитал қурилиш якунларини муҳокама қилиш ҳамда пландаги ҳамма асосий фондлар, саноат, хўжалик, уй-жой ва маданий-маиший аҳамиятдаги ишга туширилади-ган объектлар битказилишини, қурилиш-монтаж ишларига ажратилган капитал маблағлар ва воситалар тўла ўзлаштирилишини таъминловчи тадбирларни амалга ошириш вазифаси топширилди. Қурилиш ва Монтаж министрликлари ҳамда идораларига, капитал қурилиш масалаларини ҳал этиш билан боғланган бошқа республика ташкилотларига тегишли кўрсатмалар берилди.

Бюро Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1983 йилги давлат плани ҳамда республика меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ва КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Ю. В. Андроповнинг кўрсатмалари асосида зиммаларига олган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганини кўриб чиқди. Шу йўналишдаги ишларни тезлатиш ва самарадорлигини ошириш, беш йиллик учинчи йилининг план ва социалистик мажбуриятлари сўзсиз бажарилиши юзасидан тадбирлар белгилаб чиқилди.

Бюро халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва савдо республика комиссияси составини тасдиқлади. Республика партия-хўжалик активининг йиғилишида харидоргир моллар ишлаб чиқаришни ва хилини кўпайтириш, хизмат доираси ва савдо ишларини яхшилаш юзасидан белгиланган қўшимча топшириқлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалаларни кўриб чиқишга қарор қилинди.

Бошқа баъзи масалалар ҳам кўриб чиқилди.

КРХП ҲУКУМАТЛАРАРО КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

Коммуникацияни ривожлантириш халқаро программаси Ҳукуматлараро кенгашининг Тошкентда ўтаётган IV сессиясида комиссиялар ўз ишини тугатди. Кенгашга аъзо 35 давлат делегациялари ҳамда кўпгина мамлакатлар ва халқаро ташкилотлардан келган кузатувчилар сессияга тақдим этилган регионал ва миллий лойиҳаларни муҳокама қилдилар ва маъқулладилар. Бу лойиҳаларда Осиё, Африка, Лотин Америкаси мамлакатларида коммуникация воситаларини ривожлантириш, информация хизматларини такомиллаштириш, малакали кадрлар тайёрлаш кўзда тутилган.

КРХП фаолиятини пул билан таъминлаш ҳамда кенгашнинг бундан аввалги сессияларида ишлаб чиқилган ва олинаётган талабларга баҳо бериш мезонларини назарда тутиб, мавжуд воситалардан энг мақбул тарзда фойдаланиш масалалари муҳокамаси чоғида мунозаралар қизғин тус олди.

Сессия қатнашчилари мажлислар ўртасидаги танаффусларда Тошкентнинг диққатга сазовор жойлари билан танишмоқдалар, театрлар, концерт залларига бормоқдалар, ҳамкасблари билан учрашмоқдалар. Улар Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишланган кўркам бадиий-спорт байрамида ҳозир бўлдилар. (ЎзТАГ).

СИМПОЗИУМ ТУГАДИ

10 сентябрь куни Самарқандда Ўрта Осиё ва Яқин Шарқ археологиясига бағишланган иккинчи Совет—Америка симпозиуми ўз ишини тамомлади. Иккала мамлакат олимлари кейинги йиллардаги археологик қазишмалар якунларини кўриб чиқдилар, янги маълумотларни ўртоқлашдилар. Симпозиумда Совет ва Америка мутахассислари регионда олиб борган археологик тадқиқотлар тўғрисидаги янги натижалар системалаштирилди. (ЎзТАГ).

«КОСМОС-1497» ПАРВОЗДА

1983 йил 9 сентябрда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-1497» учирилди.

Йўлдош ичига космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган. Аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган ахборотни ишлаб чиқмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН УЛУҒ АЛЛОМАНИ ШАРАФЛАМОҚДА

Тошкентда ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигига бағишланган тантаналар

ЎРТА АСР ШАРҚИНИНГ УЛУҒ ОЛИМИ ВА МУТАФАККИРИ МУҲАММАД ИБН МУСО ХОРАЗМИЙ (АЛ-ХОРАЗМИЙ)НИНГ 1200 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНИБ БИР НЕЧА КУН МУҚАДДАМ МОСКВАДА БОШЛАНГАН ТАНТАНАЛАР ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВОМ ЭТТИРИЛМОҚДА

Ўзбек халқининг улуғ фарзанди юбилейини республика кенг миқёсда нишонламоқда. Унинг минг йил оша бизгача етиб келган илмий рисолалари нашрга тайёрланиб қайта чиқарилди, ал-Хоразмийнинг сиймоси санъат усталарини кинофильмлар, музика ва суратқашлик асарлари яратишга руҳлантирди. Ўзбекистон пойтахтида улуғ алломанинг муаззам ҳайкали очилди.

Алишер Навоий номидаги давлат академик Катта театрида 10 сентябрь куни ал-Хоразмий туғилган кунинг 1200 йиллигига бағишланган тантанали юбилей мажлиси бўлиб ўтди. Республика жамоатчилигининг намояндалари билан бирга кўпдан-кўп меҳмонлар — қардош республикаларнинг, социалистик мамлакатларнинг, бошқа бир қанча давлатларнинг вакиллари, ЮНЕСКО Коммуникацияни ривожлантириш халқаро программаси Ҳукуматлараро кенгашининг тўртинчи сессияси қатнашчилари бу ерга келдилар.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари Е. А. Айтмуротов, И. Г. Анисимкин, Ю. П. Максимов, В. К. Михайлов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, И. Б. Усмонхўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Н. М. Маҳмудова, У. У. Умаров бор эди. Улар билан бирга Иваново шаҳар партия комитетининг биринчи секретари М. С. Гречин, Олмаота шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. Д. Куйчуманов, Душанба шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. Ҳ. Ҳалимов, Фрунзе шаҳар партия комитетининг биринчи секретари К. М. Молдобоев, Ашхобод шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. А. Ниёзов, таниқли совет ва чет эл олимлари ўтиришибди.

Тантанали мажлисни СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, КПСС Марказий Комитети аъзоси, академик **П. Н. Федосеев** кириш нутқи сўзлаб очди.

Совет ва жаҳон илмий жамоатчилиги, деди у, шу кунларда ўрта аср Шарқининг атоқли олими, илмий билимлар кўпгина соҳаларининг асосчиси Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигини нишонламоқда. Яқинда ЮНЕСКО Бош директори Амаду Махтар М'Боу жаноблари бошлиқ ЮНЕСКО намояндалари иштирокида Москвада илмий жамоатчиликнинг тантанали йиғилиши бўлиб ўтди.

Улуғ олимнинг юбилейи Совет Ўзбекистонида ва унинг қадимий области Хоразмда, олимнинг юртида, айниқса, кенг ва зўр активлик билан нишонланиши табиийдир.

Кеча биз, Тошкентнинг энг чиройли майдонларидан бирида Хоразмийнинг муҳташам ва шу билан бирга нафис ҳайкалини очдик. Бу ҳайкал унинг ўз замони билан алоқасини ва келажакка бўлган интилишини нишонлайди. Бугун Тошкентда кўпгина совет ва чет эл олимларининг иштирокида Хоразмий ижодига бағишланган илмий конференция очилди. Конференция сўнгра ўз ишини Урганчда давом эттиради.

Ҳозирги вақтда Совет Ўзбекистонининг составига кирган ўрта аср Хоразмида туғилган фаннинг донг чиқарган арбобини ҳурматлаш ва унга миннатдорчилик билдириш учун биз ҳозир серқуёш Тошкентдаги ана шу ажойиб театр залида тантанали мажлисга тўпландик.

Жаҳон миқёсидаги атоқли олимнинг бир минг икки юз йиллиги вақт жиҳатидан Совет Ўзбекистони пойтахти Тошкент шаҳрининг икки минг йиллигига тўғри келганлиги диққатга сазовордир. Тошкент юбилейи ўзбек халқининггина эмас, шу билан бирга кўпмиллатли Совет Иттифоқи барча меҳнаткашларининг ҳам улкан байрамидир. Тошкентнинг икки минг йиллиги халқларимизнинг бой тарихий анъаналари билан, бугунги кунда ягона Совет Социалистик давлатига бирлашган диёрда цивилизация ривожининг кўп асрлик тарихи билан боғланганлигидир.

Кеча Тошкентнинг 2000 йиллигига ва шаҳарга Ленин ордени топширилишига бағишланган тантанали йиғилишда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Шароф Рашидович Рашидов Тошкентнинг тарихий ривожланишини ва Совет Ўзбекистони эришган жуда катта ютуқларни ёркин ва чуқур ёритиб берди. Биз Тошкент шаҳри гражданларини шонли юбилей ва Ленин ордени билан мукофотланиши билан барча совет ва чет эл олимлари номидан самимий муборакбод этамиз.

Биз ҳар қандай атоқли олимнинг фаолиятини ўрганган ва унинг хизматларига баҳо берганда, у фойдаланган ва ўзидан олдин ўтган ўтмишдошлари ва замондошлари эришган ютуқларни ҳам ҳисобга оламиз. Лекин энг муҳими шуки,

(Давоми иккинчи бетда).

Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ доклади

Бу йил ЮНЕСКОнинг қарорига биноан шонли тарихий сана— ўрта аср Шарқининг улуғ алломаси Муҳаммад ибн Мусо Ал-Хоразмий туғилган кунининг 1200 йиллиги бутун дунёда нишонланмоқда.

Бизнинг мамлакатимизда, ал-Хоразмий Ватани — Ўзбекистонда юбилей тантаналари алоҳида завқ-шавқ билан ўтмоқда. Партиямиз билан Совет давлатимизнинг асосчиси улуғ Ленин бизга кўп асрлар мобайнидаги тарихий тараққиёт жараёнида инсоният ҳосил қилган илғор меросга, совет кўп миллатли социалистик давлати фани ва маданиятининг жуда бой хазинаси ажралмас қисмини ташкил этувчи маънавий бойликларга имкон борича эътибор бериб, ардоқлаб, муносабатда бўлишни васият қилган эди.

Совет кишилари ўзининг ноёб ижодий дурдоналари билан жаҳон фанини ривожлантиришга чинакам тарихий ҳисса қўшган ал-Хоразмийнинг даҳосига бениҳоя зўр ҳурмат, астойдил миннатдорчилик туйғулари билан мурожаат этадилар.

Ўтган даврлардаги атоқли шахсларнинг шонли юбилейлари мамлакатимизда ижтимоий, илмий ва маданий ҳаётнинг энг муҳим воқеалари бўлиб қолганлиги, коммунистик жамият қуриш йўлидаги улуғвор ютуқларнинг умумхалқ кўрикларига доимо айланиб кетаётганлиги мутлақо қонуниятлидир.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҳамма халқлари, барча миллатлари ўз ораларидан етиштириб чиқарган истеъдодли ва иқтидорли кишилар Ватанимизнинггина эмас, бутун дунё цивилизациясининг ҳам ифтихоридир. Кўп миллатли совет халқи атоқли рус олимлари Михаил Васильевич Ломоносов, Лобачевский, Менделеев, Попов, Жуковский, Чернишевский, мамлакатимиз бошқа халқларининг машҳур олимлари, мутафаккирлари — Шота Руставели, Низомий, Жомий, Сковорода, Чўқон Валихонов, Давид Анахта, Махтумқули ва дунёга шуҳрат қозонган бошқа кўпгина алломалар порлоқ хотирасини муносиб равишда сақламоқдалар. Уларнинг тилларда достон бўлган номлари ва ишлари ҳеч қачон сўнмайди, уларнинг Ватанимизнинг қудратини равнақ топтириш йўлидаги, унинг ҳар томонлама тараққиёти ва халқ бахт-саодати йўлидаги ижодий илҳом ва тинимсиз кураш билан тўлиб-тошган ажойиб ишлари, илмий ва ҳаётий жасоратлари миннатдор авлодларнинг фикри-зикрини ҳамиша ўзига ром этгусидир.

Улуғ илмий-мерос —инсониятнинг эзгу орзу-умидларига хизмат қилиши лозим бўлган жуда бебаҳо хазинадир. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Юрий Владимирович Андропов уқтириб ўтганидек, «маданиятларнинг бир-бирини ўзаро бойитишини янада самаралироқ қилиш, халқларимиздан ҳар бирининг маданияти бераётган жамики яхшиликлардан барча кишиларни тобора кенг баҳраманд қилиш» зарур.

Ал-Хоразмий юбилейининг байрам қилиниши ҳам мана шу жуда олижаноб мақсадга шак-шубҳасиз хизмат қилади, бу байрам унинг доно кашфиётлари жаҳон цивилизацияси учун ўйнаётган ролни ва унинг сўнмас аҳамиятини янада чуқурроқ ўрганишга ва идрок этишга кўмаклашади.

СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, атоқли олим ва жамоат арбоби Петр Николаевич Федосеев бошчилигидаги ал-Хоразмий юбилейини ўтказувчи Бутуниттифоқ ташкилот комитети катта ва самарали иш қилди.

Юбилей муносабати билан республикамиздаги партия, давлат, жамоат ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети раҳбарлигида кенг миқёсдаги ташвиқотчилик, илмий-маърифатпарварлик ишини олиб бормоқдалар.

Яқинда Ватанимиз пойтахти — Москвада ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигига бағишлаб ўтказилган ҳамда мамлакатнинг илмий марказлари ва жамоат ташкилотлари намояндалари иштирок этган тантанали мажлис совет кишиларининг бутун жаҳонга машҳур мутафаккирга хотирасига чуқур ҳурмат билан қараётганликларини жўшибали равишда намойиш этди. Шу мажлисда ЮНЕСКО Бош директори доктор Амаду Махтар М'Боу сўзлаган нутқ зўр таассурот қолдирди. Ў ал-Хоразмий шу кунларда ЮНЕСКО амал қилаётган шиорни ўз шахсида мужассамлаштирган Шарқнинг улуғ фарзандлари билан бир қаторда турганлигини таъкидлади.

Бугун Ўзбекистонда ҳам катта байрам бошланди. Азиз ва муҳтарам меҳмонлар —иттифоқдош республикаларнинг, қардош социалистик мамлакатларнинг, бир қанча бошқа давлатларнинг вакиллари, таниқли совет ва

(Давоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН УЛУҒ АЛЛОМАНИ ШАРАФЛАМОҚДА

(Бошн 1-бетда).

давр талабларидан ва халқ ҳаёти шароитларидан олимнинг фикри-зикри ва мудаоларинн тушунтириб бериш муҳимдир.

Шу ҳолатни таъкидлаб ўтмоқчиманки, олим қаерда, қайси шаҳарларда ва ўлкада меҳнат қилмасин, Хоразмийнинг бутун илмий фаолияти, унинг илмий жасорати жаҳоннинг турли мамлакатларидаги илм-фан ютуқларигагина эмас, аввало жонажон Хоразмнинг моддий ютуқлари ва маданий анъаналарига таянади.

Яқин вақтгача тарих фанида Шарқнинг илмий меросига етарли баҳо берилмасди, бир қанча шарқий регионларда эса Ўрта Осиё областларининг роли пасайтириб кўрсатиларди. Баъзи тарихчилар илм-фаннинг тарихий ривожланиш манзарасини шундай тасвирлай диларки, Ўрта асрлар Шарқида унинг марказлари гоҳ Дамашқда, гоҳ Бағдодда, гоҳ Миср шаҳарларида бўлган. Бунда Ўрта Осиё регионн олис ва қолоқ чекка ўлка сифатида қараларди, бу ўлка цивилизациянинг ана шу марказларидан бирининг қандайдир олис нурларидан баҳраманд бўлган. Шу билан бирга айни ана шу Араб Шарқининг чекка ўлкаси деб аталган жойлардан Форобий, Беруний, Ибн Сино ва уларнинг буюк ўтмишдоши ал-Хоразмий сингари жаҳон цивилизациясининг алломалари етишиб чиққанлиги эсдан чиқариб қўйиларди. Улар ўзаро урушлар ва ташқи босқинлар, маҳаллий маъмурларнинг қисуви шароитларида ва бошқа турли сабабларга кўра ўз ерларидан кетиб, ташқи илмий марказларда илмий ишни давом эттиришга мажбур бўлганликлари Ўрта Осиё регионн ва унга ёндош ерлар ўша замон учун юксак маданият даражасига эга бўлиб қўшни мамлакатларнинг ютуқларини қабул қилишдан ташқари уларнинг ўзлари ҳам қўшни мамлакатларга ғоят катта таъсир кўрсатганликларини ҳеч бир тўса олмайди. Шу атоқли энциклопедист олимларнинг фаолияти Бағдод ёки Дамашқ, ёҳуд бошқа шаҳарлардаги илмий марказлар шуҳратини оширган бўлса, бу нарса Ўрта Осиёнинг илмий анъаналари, унинг хўжалик ва маданият соҳасидаги асосий ютуқлари Ўрта асрдаги бутун Шарққагина эмас, шу билан бирга Европа дунёсига ҳам катта таъсир кўрсатганлигидан далолат беради.

Умуман диёримизнинг машҳур кишиларини чет мамлакатларда илмий фаолият билан шуғулланишларига тўғри келганига асосланиб Ватан фани тарихидан четга чиқаришдек ҳар қандай одатларга барҳам бермоқ керак. Ўрта асрдаги кўпгина олимлар ўз асарларини чет мамлакатлардаги илмий марказлар ва таълим марказларида яратганлар ва шунга асосланиб бирор мамлакат ўз ватандошларидан воз кечгани йўқ. Польшалик Коперник бир қанча ҳоллар сабабидан умр бўйи ўз мамлакатидан ташқарида яшашга мажбур бўлган, лекин у табиийки, Қуёш системасининг тузилишига қарашларда туб бурилиш ясаган польшалик буюк олим деб танилади.

Биз ватандошларимиз ишлаган ва асарларини яратган илмий марказларда жаҳон цивилизацияси тараққий топганлигининг катта аҳамиятини сира ҳам камситмоқчи эмасмиз. Биз шу марказларнинг ана шу олимлар камолотига ва уларнинг жаҳон цивилизациясига қўшадиган ҳиссасига кўрсатган таъсирини тўла-тўкис эътироф этамиз.

Бағдод, Дамашқ каби ўрта аср илмий марказлари аҳамиятини тан олганимиз ҳолда улар Ўрта Осиё регионидаги атоқли олимларнинг фаолияти туфайли жаҳонга кўпроқ танилганлигини унута олмаймиз. Ўрта аср Ўрта Осиёсидан чиққан кишилар шу марказларнинг аҳамиятини кучайтириш орқали ўз ўлкаларининг ҳам шуҳратини ёйдилар ва бу шуҳрат асрлар оша сўнмаяжак. Турли мамлакатлар олимлари ва илмий марказларининг илм-фанни ривожлантиришдаги ҳамкорлиги ва ўзаро таъсирини биз шундай тушунамиз.

Ал-Хоразмий ижоди, унинг кўпгина билим соҳаларига қўшган буюк ҳиссаси тўғрисида жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида кўплаб асарлар ёзилган. Мамлакатимизнинг илмий муассасалари ва нашриётлари шу юбилейга атаб олимнинг бир қанча рисолалари ва тўпламларини чоп этди. Бу асарлар олим ижодининг таҳлилига ҳамда жаҳон цивилизациясининг кейинги тараққиёти учун олим илмий тадқиқотларининг аҳамиятига бағишланган. Ал-Хоразмийга бағишланган юбилей тадбирларини ташкил этиш Бутуниттифоқ комитети ал-Хоразмий барча асарларини фаол йиғиш, уларни шарҳлаш ва нашр этишни ташкил қилишни ўз вазифаси деб ҳисоблади. Ана шу вазифа муваффақият билан бажарилди, деб бу ерда маълум қила оламиз. Хоразмийнинг юбилейига атаб нашр этилган асарлари ҳамда унинг фаолияти тўғрисидаги тўпламлар каттагина бир кутубхоначани ташкил этади, дейиш мумкин.

Ўзимнинг кириш нутқимда Хоразмий қилган кашфиётлар ва хулосаларни батафсил таърифлаб ўтишни назарда тутмадим. Мен ўтмишдошларимизнинг, айниқса ал-Хоразмийнинг бой илмий меросини ўзлаштиришдан оладиган сабоқларимиз ва хулосаларимиз хусусида тўхталиб ўтишни истардим.

Таъкидлаб ўтиш лозим бўлган биринчи хулоса шуки, илмий изланишларнинг практика билан алоқаси заруратидир, зеро шундай алоқа илмий билишнинг ўсиши ва инсоният тараққиётининг кучли манбаи бўлиб хизмат қилади. Хоразмийнинг ўзи шу ҳақиқатни яхши тушуниб ўзининг барча илмий изланишлари билан ўз даври эҳтиёжларига жавоб беришга ҳаракат қилганлигини эслатиб ўтаман. Ҳақиқатда ҳам гапириш, ёзиш ва ўқишни билиб олган одамлар ҳисоблаш ва ўлчашни, кенгликни ва вақтни ўлчашни, турган жойлари ва тарихий координатларда мўлжал ола билишлари, ҳозирни ўтмиш билан қиёслай билишлари ҳам керак эди. Ал-Хоразмийнинг асосий фаолияти айни шу вазифаларга бағишланганлиги эътиборга сазовордир. У математика, шу жумладан арифметика, алгебра, геометрия соҳасидаги асарлари билан шуҳрат қозонди. Унинг илмий меросида география ва астрономияга бағишланган асарлари энг муҳим ўрин эгаллайди. У тарих масалаларига, шу жумладан Ўрта Осиё тарихи масаласига катта эътибор берди. Буларнинг ҳаммаси кишиларнинг кундалик амалий фаолиятига ёрдам бериши керак эди. Математика ва геометриянинг ривожисиз суғориладиган деҳқончиликни ривожлантириб бўлмас, каналлар, тўғонлар ва ирригация иншоотларини қуриб бўлмасди. Аниқ ҳисоб ва ўлчовсиз муҳташам саройлар, истеҳкомлар, ҳар хил мадраса ва ибодатхоналарни қуриб бўлмасди. Ҳисоб илмини ривожлантирмай ҳунармандчилик ва савдо-сотиқ оборотини кенгайтириб, кўпдан-кўп карвон йўлларини очиб бўлмасди. Кенг халқаро алоқа ва муносабатларни ривожлантириш учун эса узоқ-яқин жойларнинг географиясини билмай, шаҳарларнинг координатларини ўлчамай, қуруқлик ва денгиз районларининг карталарини тузмай иш қилиб бўлмасди. Вақтни ўлчаш ва жойнинг ҳолатини аниқлаш учун мураккаб астрономик тадқиқотларсиз ҳеч нарса қилиб бўлмасди.

Хоразмий ва бошқа олимларнинг асарлари ёрдами туфайли қуёшга, юлдузларга қараб йўл танлашни билиш, кенглик ва вақтни аниқлаш учун приборлар яратиш мумкин бўлди. Тарихни билмаган халқ насл-насабсиз кишига ўхшаб қолади.

Шу масалаларнинг ҳаммаси Хоразмий асарларида ёритилди ва у амалий ишларда ўзининг илмий изланишлари одамларга наф келтирганлиги билан ҳақли равишда фахрлана олади. Буни шунинг учун ҳам эслатиб ўтяпманки, ҳозирги вақтда фан билан практиканинг алоқаси тўғрисидаги масала етук социализмнинг тараққиети ва уни такомиллаштириш ишида ғоят катта аҳамият касб этди.

КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган июнь Пленуми ижтимоий ва табиий фанлар эътиборини практикага, фан-техника ва социал тараққиёт вазифаларини ҳал этишга қатъиян ўриш зарурлигини таъкидлади. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг фан-техника тараққиётини тезлаштириш тўғрисида яқинда қабул қилган қарори фаннинг практика билан, жамиятимизнинг эҳтиёжлари билан алоқаларини мустаҳкамлаш қаётий зарурлигини яна бир карра эслатади ва таъкидлайди.

Иккинчидан, — ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигига бағишланган юбилей тадбирларидан хулоса сифатида таъкидлайдиган гапим фанни одамлар, халқлар, миллатларни бирлаштирувчи кучли маънавий қурол сифатида тушунишдир. Кўп асрлар мобайнида, қаттоки, ўзаро ётлашиш ва халқлар ўртасида урушлар бўлиб турган шароитларда ҳам одамзот бирлигини исботлаш, кишилар ўртасида нормал инсоний муносабатлар ўрнатиш учун илм-фаннинг, илмий алоқаларнинг аҳамияти ҳеч қачон йўқолган эмас. Асрлар мобайнида, эксплуататор синфлар ҳукмронлиги шароитларида, ҳозирда ҳам капитал ҳокимияти қутираётган жойларда илм-фанни инсониятга қарши ғаразли мақсадларга мослашга уриниб келдилар ва ҳозирда ҳам шундай қилмоқдалар.

Социализм ана шу жиҳатдан ҳам бурилиш ясади. Айни социализм шароитларида халқларнинг ҳамкорлиги ва самарали бунёдкорлик фаолиятини ривожлантиришда илм-фаннинг роли тобора кучайиб бормоқда. Совет Иттифоқида халқларнинг қардошларча дўстлиги меҳнат аҳли — ишчилар, колхозчилар, зиёлилар иттифоқига асосланиб, энг илғор фан бўлмиш марксизм-ленинизм негизида мустаҳкамланмоқда. Пролетар, социалистик интернационализм бу фаннинг туб принципи ҳисобланади.

Барча Совет республикалари сингари Совет Ўзбекистонининг катта ютуқлари — ленинча миллий сиёсат амалга оширилишининг натижаси бўлиб, халқларнинг тўла тенг ҳуқуқлилиги ва қардошларча ҳамкорлиги, ихтиёрий ва бузилмас иттифоқдаги ҳар бир миллат ва элатнинг эркин ривожланиши шунинг заминида ётади. Ўртоқ Ю. В. Андропов таъкидлаганидек «Ленин васиятлари, ленинча миллий сиёсат принципларн биз учун муқаддасдир. Биз шу васиятларга суяниб, уларни изчиллик билан амалга ошира бориб, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи деган қудратли бир давлатни яратдик, бу давлатнинг яратилиши социализмнинг ривожланишида катта бир қадамгина эмас, шу билан бирга умумжаҳон тарихининг боришида энг муҳим ўзгариш моментларидан бири ҳам бўлди».

Тошкент ҳақли равишда интернационал шаҳар, халқлар дўстлиги шаҳри ҳисобланади. Бу ерда халқларнинг қардошларча дўстлигини мустаҳкамлашда, ленинча миллий сиёсат ва КПСС интернационалистик практикасининг ҳар қандай сохталаштирувчилари ва душманларига қарши курашда фан ва илмий жамоатчиликнинг роли ва вазифалари тўғрисида гапириб ўтишни, айниқса, жоиз деб ҳисоблаймиз.

Илм-фан — халқлар умумий меҳнатининг натижаси, халқлар халқаро ҳамкорлигининг самараси, бутун инсониятнинг ютуғи эканлигини англашни учинчи хулоса деб ҳисоблаш мумкин. Бошқа илғор олимлар сингари ал-Хоразмий ҳам илм-фан ва унинг намояндаларини қабиласи ёки иқрига қараб, қайси давлатга мансублигидан қатъи назар, уларни бирбиридан ажратмаган ва бирбирига қарама-қарши қўймаган. Илм-фан айни инсониятнинг умумий мулки сифатида ер юзидаги барча халқларнинг манфаатлари йўлида тинчлик ва тараққиётга хизмат қилмоғи даркор. Шунинг учун ҳам барча совет кишилари каби мамлакатимизнинг олимлари Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва ҳукуматининг тинчликсевар сиёсатини якдиллик ва юксак активлик билан қўллаб-қувватламоқдалар, ўзларининг бутун кучғайратлари ва нуфузли таъсирини термоядро фалокатининг олдини олиш ишига сарфламоқдалар. Америка империализмининг жинояткорона агрессив сиёсати шундай фалокат хавфини вужудга келтирмоқда.

Совет олимлари империалистик агрессия хавфи олдида мамлакат мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш зарурлигини биладилар, албатта. Олимларимиз социалистик Ватанни ҳимоя этиш воситаларини такомиллаштиришда актив қатнашаётганликлари табиийдир. Лекин улар бу ишни қуролланиш пойгаси мақсадларида эмас, балки тинчликни ва чегараларимиз бузилмаслигини сақлаш йўлида қилмоқдалар. Биз ер юзида тинчлик қуролланишдаги рақобат билан эмас, балки қурол яроғларни токи одамларни қирадиган ҳар қандай воситалар батамом йўқотилгунига қадар қисқартириш йўли билан таъминланишини ҳамиша ёқлаб келдик ва ҳозирда ҳам шундай қилямиз.

Ўрта Осиёнинг буюк олими ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигини, Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейи кунларида алоҳида тантана билан ва кенг миқёсда нишонлаяпмиз. Бу нарса замонларнинг алоқаларини, тарихий анъаналарга ҳурмат-эҳтиромимизни, халқларимиз босиб ўтган тарихий йўл улуғворлигини англашимизни таъкидлайди.

Кеча биз томоша қилиш шарафига муяссар бўлганимиз юбилей концерти — Совет Ўзбекистони ва барча Совет республикалари ажойиб бадиий ютуқларининг ёркин намойиши, шу билан бирга қардошларча халқлар дўстлигининг, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи улуғвор зафарларининг образли ифодасидир.

Орадан ўн етти йил ўтгач, инсоният бизнинг йил ҳисобимизга кўра ўз тарихининг икки минг йиллигини ҳисоблайди ва йигирма биринчи асрга қадам қўяди. Ажойиб Ўзбекистон Совет Республикасининг барча меҳнаткашларига келгуси йилларда, йигирманчи асрнинг охиригача коммунистик бунёдкорликда янги-янги ғалабаларга, цивилизациянинг янги-янги чўққиларига эришишларини истардим.

* * *

Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг ҳаёти ва фаолияти, унинг илмий жасоратининг аҳамияти ҳақида республика юбилей ташкилот комитетининг раиси, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев доклад қилди.

(Н. Ж. Худойбердиев доклади газетанинг 1-, 2- ва 3-саҳифаларида эълон қилинмоқда).

(Давоми учинчи бетда).

Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ доклади

(Бошн 1-бетда).

чет эл олимлари Ал-Хоразмий юбилейини биз билан бирга, республиканинг бутун халқи билан бирга нишонлаётганликларидан бениҳоя ҳурсандмиз.

Ал-Хоразмий юбилейига бағишланган тантаналарда шу қадар кўп ҳурматли меҳмонларнинг ҳозир бўлганлиги — унинг инсоният маънавий ва ижтимоий тараққиёти чўққиларини кўзловчи мангу бархаёт илмий асарлари бутун халқ томонидан, бутун дунё миқёсида чинакам эътироф этилганлиги ва муносиб равишда баҳоланганлигининг яна бир ишонарли далили деб билмоқ керак.

Ал-Хоразмий шарафланаётганлигининг халқаро характери ва унинг илмий ижодиёти ўрганилаётганлиги турли мамлакатлар халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга, тинчлик идеаллари тантанаси учун курашга кўмаклашувчи, актив ҳамкорлигини кўрсатувчи яхши намуна эканини таъкидлаш муҳимдир.

Ал-Хоразмий яшаган ва ижод этганидан бери орадан ўн икки аср вақт ўтди. Аммо унинг номи, унинг мероси замон ўтиши билан эскиргани йўқ. Ўтган юз йилликлар мобайнида янгиянги авлодлар бир-бирининг ўрнини олди, битмас-тугамас ижодий ва ҳаётий кучга эга бўлган мутафаккирнинг ажойиб асарлари ўтмишда илм-фан, маорифнинг юксак мақсадларига, инсониятнинг манфаатларига қандай пишиқ-пухта хизмат қилган бўлса, ҳозир ҳам мана шундай хизмат қилиб келмоқда. Унинг улуғворлиги, унинг шонш-шуҳрати манбаи ҳам мана шундадир.

Ал-Хоразмий жаҳон илм-фаннинг ҳамма эътироф қилган даҳосидир, унинг номини биз Шарқнинг Беруний, Ибн Сино, Форобий, Фирдавсий, Улуғбек, Навоий каби улуғ мутафаккирлари ҳамда олис ўтмиш асрларда ижод этган бошқа кўпгина атоқли олимлари ва маърифатпарварлари қаторида ифтихор билан тилга оламиз. Аммо биз шуни ҳам биламизки, ўтмишда яратилган маданият обидалари фақат саноқли кишиларнинггина мулки бўлган, халқ оммаси улардан баҳраманд бўла олмаган. Ўрта асрдаги бошқа олимлар каби ал-Хоразмийнинг илмий мероси мамлакатимизда Улуғ Октябрнинг ғалабаси натижасида ва Ленин партияси раҳбарлигида амалга оширилган маданий революция туфайлигина кенг кўпчиликка маълум бўлди.

Шу юбилей кунларида миллион-миллион совет кишилари ал-Хоразмийнинг тарихий кашшофликлар билан нишонланган илмий йўлига қайта-қайта фахрланиб назар ташлайдилар. У бутун дунёда асло сўнмас ақл-идрокнинг порлоқ чироғи бўлиб келди.

Ҳозирги Ўзбекистон территориясида қадим замонларда фан ва маданият масканлари вужудга келганлиги ҳаммага маълум. Ўша пайтда атоқли олимлар яшаб, ижод этган Хоразм Шарқнинг алломалари ижод этган таниқли марказлардан бири бўлган.

Улуғ хоразмликнинг ҳаётига оид маълумотлар бизгача жуда камдан-кам етиб келган. Ал-Хоразмий тахминан 780 йилда Хивада туғилган. У жуда ёшлигиданоқ илм-фанга қизиқиб, ўспиринлик чоғидаёқ ўзининг истеъдоди, ҳаракатчанлиги, ўқишдаги ва илм сирларини эгаллашдаги муваффақиятлари билан тенгқурларидан ажралиб турган, ўзининг янги-янги ғоялари билан замондошларини ҳайратга солган. У араб, санскрит тиллари ва бошқа тилларни эгаллаган.

IX асрнинг бошларида ал-Хоразмий олим сифатида шуҳрат қозониб, ўша пайтдаги йирик маданий марказ — Бағдодга — «Донолар маскани», ўзига хос фанлар академиясига таклиф этилган. Ўша ерда у илмий тадқиқотлар билан шуғулланишни давом эттиради, Ганг, Нил икки дарё оралиғи водийлари ва Ўрта денгиз соҳилларида яратилган илм-фан дурдоналарини, цивилизация обидаларини эгаллаб олади. Шу ерда унинг даҳоси ўзининг бутун қирралари билан намоён бўлади, у яратган асарлар ал-Хоразмий номини дунёга машҳур қилади ва асрлар ўтиши билан дунёнинг кўп тилларига таржима қилинади.

Унинг илм-фаннинг энг муҳим соҳалари — арифметика, алгебра, геометрия, астрономия, география, Ўрта Осиё халқлари тарихига оид ўн иккита асосий асари тўла тексти ёки уларнинг парчалари таржима ҳолида бизнинг замондошларимизгача етиб келган.

Ал-Хоразмий математика фанини ривожлантиришга жуда катта ҳисса қўшди. У туғилиб ўсган Хоразмда ўша даврнинг шароити учун деҳқончилик маданияти ривожланган, тўғонлар қурилган, саройлар, мадрасалар барпо этилган эди, мавсумий ишлар, ёмғир ва қурғоқчиликлар календари мавжуд эди. Мана шуларнинг ҳаммаси аниқ ҳисоб-китоблар ва ўлчовлар заруратини тақозо этар эди. Турмушнинг ҳамма ҳодисалари учун яратилган ман, яъни математикага бўлган эҳтиёж ўз-ўзидан туғилган эди. Ал-Хоразмий математикага оид рисолаларидан бирини бошлар экан, шундай деб ёзган эди: «Мен бу ишга эзгу ниятлар билан киришмоқдаман... Мен ҳисоб-китоб ишларида одамларга нималар кераклигини кўриб чиққанимда, сонлар кераклигини англадим».

Ал-Хоразмийнинг «Ҳинд ҳисоби тўғрисида китоб» деган рисоласи жаҳон фани тарихига ёрқин саҳифа бўлиб кирди. Бу рисолада ўнли ҳисобга асосланган ва нулдан бошланадиган арифметика биринчи бор мунтазам равишда баён қилиб берилди. Замонавий ҳисоблаш математикаси ва ҳисоблаш техникаси айни шу ўнли сонлар системасида шитоб билан ривожланаётганлигини бу ерда алоҳида таъкидлаб ўтиш, айниқса, ўринлидир. Алгоритм эса кибернетиканинг жон-тани, унинг математик негизи экани маълум. Алгоритм деган сўзнинг ўзи олимнинг номи — ал-Хоразмийнинг лотинча талаффуз этилишидан бошқа нарса эмас.

Ал-Хоразмийнинг буюк хизмати шуки, у Ҳиндистонда вужудга келган ўнли ҳисоб системасини такомиллаштириб, уни ўз назарияси билан ижодий бойитди ва бу ҳисоб Шарқ мамлакатларида, сўнгра Европада ҳам кенг тарқалиб, асосий негиз бўлиб қолди. Кўп асрлар мобайнида математика дарсликлари шу негиз асосида тузилди.

Ал-Хоразмийнинг алгебрага оид «Китоб ал-жабр ва ал-муқовала» рисоласи олим илмий даҳосининг гултожидир. Бу китобда алгебра илк бор квадрат тенгламаларни ечиш умумий методлари тўғрисидаги фан сифатида талқин этилган, унинг асосий қонунлари ифодалаб берилган эди. Олим ишлатган «Ал-Жабр» ибораси кейинчалик конкрет ҳисоблаш операциясидан ташқари математиканинг катта бир тармоғини ифодалайдиган бўлиб қолди.

Шундай қилиб, ҳозирги замон алгебрасини ал-Хоразмий яратиб берган эди. Ўша олис замонлардаёқ бу фаннинг асосчисини мавҳум нарсалар эмас, балки мутлақо ердаги ишларда керакли нарсалар қизиқтирган эди. «Мен ал-жабр ва ал-муқовала» тўғрисида арифметиканинг оддий ва мураккаб масалаларини ўз ичига олувчи рисола ёздим, чунки бу одамларга зарур, — деб ёзган эди олим ўша рисоласида. — Ерларни ўлчашда, каналлар ўтказишда, қурилиш ишларида ва шунга ўхшаш бошқа хилма-хил ишларда бу нарса одамларга керак бўлади».

Ал-Хоразмийнинг арифметикага оид рисоласи каби алгебрага доир рисоласи ҳам Европада XII асрнинг бошларидаёқ лотин тилига таржима қилинган математикага бағишланган дастлабки асарлардан бири эди.

Олим ўзининг илмий фаолияти билан алсида Ўрта аср билимларининг бутун мажмуасини қамраб олган эди.

«Китоб сурат ал-ард» («Ер манзараси китоби») деб аталган ноёб асарда ўша пайтда ернинг одамлар яшайдиган қисми иқлим минтақаларига биноан, энг муҳим аҳоли пунктларининг харитаси ва координатлари билан, денгизлари, ороллари, тоғлари ва дарёлари билан баён қилинган эди. Бу китоб Ўрта аср олимларининг география, геодезия ва картография соҳасида шундан кейинги ишлари учун асос бўлиб хизмат қилди.

Астрономияга оид бениҳоя қимматбаҳо асарлар ҳам ал-Хоразмий қаламига мансубдир. У астрономия асбоби — астролябиянинг тузилишини ва Қуёш соатларининг қўлланишини тасвирлаб берди. Унинг Бағдод ва Дамашқ расадхоналаридаги ишлари ва Ер шарининг ўлчамлари ҳақидаги ишлари ер юзасини ўлчашда ва ер ресурсларини ўрганишда ва ер ости бойликларини қидиришда ва ер ости сувларини топишда ишлатилади.

Ал-Хоразмийнинг ер ва осмон ҳақидаги ишлари ер ва осмон ҳақидаги ишлар ва ер ва осмон ҳақидаги ишлар ер ва осмон ҳақидаги ишлар ер ва осмон ҳақидаги ишлар

ЎЗБЕКИСТОН УЛУҒ АЛЛОМАНИ ШАРАФЛАМОҚДА

Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ доклади

(Боши 1- ва 2-бетларда).

Ғоявий- тарбиявий иш партия билан халқнинг бирлигини мустаҳкамлашга, меҳнаткашларнинг коммунистик эътиқоди, сиёсий активлигини юксалтиришга, уларнинг ижодий куч-ғайратларини ривожлантиришга даъват этилган.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми таъкидлаганидек, туб халқ хўжалик проблемаларини ҳал этишга: ишлаб чиқаришни интенсивлашга, фан ва техника ютуқларини тезроқ жорий этишга, Озиқ-овқат ва энергетика программаларини амалга оширишга, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалидан оқилона фойдаланишни таъминлашга, меҳнат унумдорлигини юксалтиришга, интизом ва уюшқоқликни кучайтиришга ва шу асосда Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини янада мустаҳкамлашга, халқ фаровонлигини ўстиришга, ҳамма чоралар билан ёрдам бериш пропаганда ва агитациянинг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Ўзбекистон меҳнаткашлари белгиланган мақсадлар сари дадил бормоқдалар, 1983 йилги ва умуман беш йиллиқдаги иқтисодий ва социал ривожлантириш планлари ҳамда зиммага олинган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажариш учун мусобақани тобора авж олдирмоқдалар.

Саноат маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни реализация қилиш ҳажми жиҳатидан шу йилнинг 8 ойи топшириқларини ошириб бажарди. Капитал қурилиш кўламлари анча ортди. Колхоз ва совхозлар бошоқли дон, пилла, чорвачилик маҳсулотлари ва бошқа маҳсулотлар етиштириш ҳамда тайёрлашда мамлакатни яхши натижалар билан ҳурсанд қилдилар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари юқори сифатли пахта етиштиришни хамма чоралар билан кўпайтиришни ўзларининг энг биринчи ватанпарварлик ва интернационал бурчлари деб ҳисоблаб келдилар ва ҳозир ҳам шундай деб ҳисоблайдилар. Сентябрнинг шу кунларида колхоз ва совхоз далаларида 6 миллион тонна «оқ олтин» учун умумхалқ кураши кенг қулоч ёймоқда. Олдимизда катта, қийин ва тиғиз ишлар турибди. Бу ишлар юксак даражада уюшқоқликни, куч-қувватлар ва моддий-техник воситалардан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишни талаб этади. Ўзбекистон меҳнаткашлари партияга, Ватанга берган сўзларининг устидан чиқишларига тамомила ишонамиз.

Ўзбекистон меҳнаткашлари республика халқ хўжалиги олдида турган вазифаларни ҳал эта бориб, эришилган муваффақиятлар қаторида ҳали фойдаланилмаган резервлар, катта-катта проблемалар ва чала ишлар борлигини ҳам, шубҳасиз, яхши биладилар. Шунинг учун ишларни ташкил этишни бундан буён ҳам қатъиян яхшилаб бориш, ҳар бир участкада интизомни ҳамма чоралар билан мустаҳкамлаш, партиянинг бутун хўжалик фаолият даражасини юксалтириш йўлини муттасил амалга ошира бориш республиканинг кўп тармоқли халқ хўжалигини тўхтовсиз ишлайдиган, яхши йўлга қўйилган механизмга айлантириш устида ғайрат билан меҳнат қилиш муҳимдир.

Партиямизнинг ривожланган социализмни такомиллаштириш йўлини амалга ошириш коммунистик бунёдкорликда олға томон яна бир катта қадам қўйишга имкон беради, социалистик тузум афзалликларини янада яққол намойиш этади.

Ал-Хоразмий давридан бизни ўн икки аср ажратиб турибди. Ўша замонларга бизнинг хотирамизгина нигоҳ ташлай олади. Лекин олимнинг юлдузи бугунги кунда ҳам биз учун чароғон бўлиб турибди. Атоқли мутафаккир доно ғояларнинг нури ўрта асрлар зулматини ёриб ўтиб планета кишиларининг ҳозирги тараққиёт йўлларига зиё бахш этмоқда.

Совет халқи, бутун дунё халқлари илмий жасорати ва буюк устозлик хизматлари учун ал-Хоразмийдан абадий миннатдордирлар. У ижодий жўшқинлик ва илмий тафаккур зиёкорлигининг классик намунаси бўлгани ҳолда жаҳон фани ва маданиятининг ифтихори бўлиб келди ва ҳамиша шундай бўлиб қолади.

Ал-Хоразмий даҳоси инсониятнинг ажойиб зафарлари замирида яшамоқда ва тантана қилмоқда, у бугунги кунда ҳам янги жамият, бунёдкорларининг порлоқ келажак учун, халқларнинг тинчлиги ва озодлиги ҳамда ер юзида тараққиёт тантанаси учун курашчиларнинг ягона, жипслашган сафида биз билан бирга турибди.

(Давомли қарсаклар).

(Боши 1- ва 2-бетларда).

СССР Фанлар академияси табиётшунослик ва техника тарихий институтининг директори, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси **С. Р. Микулинский**, Қозоғистон ССР Фанлар академияси ва ҳуқуқ институтининг директори, Қозоғистон ССР Фанлар академиясининг академиги **Ж. М. Абдильдин**, Озарбайжон ССР Фанлар академияси физика-техника ва математика фанлари бўлимининг академик секретари Озарбайжон ССР Фанлар академиясининг академиги **Ф. Г. Мақсудов** Ўрта аср Шарқи алломаси ижодий меросининг турли жиҳатлари тўғрисида, ал-Хоразмий ижодини ўрганиш билан боғлиқ катта тадқиқот ишлари тўғрисида гапирдилар.

Мажлисда сўзга чиққан ГДРлик профессор **Бурхардт Брентьес** шонли юбилейда иштирок этиш имконияти берилганлиги учун миннатдорчилик изҳор этиб ушбу юбилей илмий доиралар билан чекланиб қолмай умумхалқ тантанасидир, деди. Бу ғап тўғри: олимлар тадқиқотчилик, шунингдек ижтимоий фаолиятнинг тор доираси билан чекланиб қолмасликлари керак. Ҳозир барча софдил кишилар олдида дунё ва Европага хавф солиб турган ядро уруши хавфига қарши курашдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ, яхши ниятли кишилар уруш бошлашга тайёргарлик кўраётган империализм кучларига қарши ягона фронт бўлиб чиқишлари керак. Одамлар меҳнат самараларини татиб кўришлари, ўз режаларини амалга оширишлари учун уларга тинчлик керак. Олим ал-Хоразмийнинг бутун илмий фаолияти тинчлик мақсадига хизмат қилганлигини таъкидлади. Ал-Хоразмий мероси ГДРда чуқур ўрганилмоқда.

Амстердам университетининг профессори **Эферт Бруинс** ал-Хоразмийга бағишланган тантаналар халқаро тус олганлигини таъкидлаб, айни турли мамлакат олимлари дўстлиги ва ҳамкорлиги уларнинг ишларида муваффақиятни таъминламоқда, энг мураккаб илмий вазифаларни ҳал этишга ёрдам бермоқда, деди. У совет олимларининг, шу жумладан Ўзбекистон олимларининг Ўрта аср Шарқи буюк математиги ва мутафаккири меросини ўрганиш билан боғланган фаолиятларига юксак баҳо берди.

Тарихчи эмас, балки компютерлар бўйича мутахассис-инженер бўлсамда, шу тантаналарда қатнашиш шарафига муяссар бўлганлигимдан ўзимни омадли деб ҳисоблайман, деди Вена университетининг профессори **Хайнц Земанек.** Ернинг қайси бурчагида бўлмасин, алгоритм категорияси билан иш олиб борадиган киши шу терминни айтар экан, жаҳонга ҳақиқатда буюк олимни берган Ўзбекистондаги жой номини билган ҳолда ёки билмай атайди. Саховатли диёр шундай кишиларни бунёдга келтиради. Бу ерда ўтказилган кунларимизда шу диёрнинг саховати, иззат-иқроми ва меҳмондўстлигига қаноат ҳосил қилдик. 1966 йилги қаттиқ зилзиланинг эпицентри Тошкентда бўлган эди. Энди бўлса Тошкентнинг ўзи ҳамма кишиларга дўстлик ва самимият, яхши ният тилаш эпицентри бўлиб қолди.

АҚШдан келган профессор **Дэвид Кинг** юбилей тантаналарининг барча қатнашчиларига Нью-Йорк университетидаги ҳамкасбларидан қизғин салом ва энг яхши истакларини айтди. Дунёдаги вазият қай йўсинда бормасин олимлар мулоқатни камайтирмасликлари керак-лигига биз қаттиқ ишонамиз, деди у. Аксинча, алоқаларни мустаҳкамлаш, ҳамкорликни ривожлантиришда ўрнак кўрсатиш керак. Илмий фикрлашишлар тадқиқотчиларнинг ўзлари учунгина эмас, шу билан бирга ўша тадқиқотчиларнинг мамлакатлари, халқлари учун ҳам зарурдир. Олим жаҳон фанининг ажойиб намояндасини қутлашга бағишланган юбилей тантаналарида қатнашишга таклиф этилганлиги, кўп мамлакатлардан келган ҳамкасблари билан учрашиш имконияти берилганлиги учун ташкилот комитетига чуқур миннатдорчилик изҳор этди.

Ғарбий Германиянинг Хейделберг шаҳридан келган профессор **Ивонинг Долд-Самплониус** хоним ўз нутқида илмий конференция ва барча юбилей тантаналари муҳимлигини айтди. Ал-Хоразмий каби олимларнинг мероси бутун инсониятнинг мулкидир. Шу бебаҳо бойликни эъзозлаётганликлари учун совет кишилари, ўзбек халқи самимий ва чуқур миннатдорчиликка сазовордир. И. Долд-Самплониус шу юбилей, меҳмондўст Ўзбекистон диёридаги учрашувлар таассуроти остида ёзган шеърини ўқиб берди.

Ал-Хоразмий ижод этишига тўғри келган тарихий вазият нуқтаи назаридан қараганда, унинг қилган жасорати улуғворлиги алоҳида аҳамият касб этади, деб таъкидлашди мажлисда сўзга чиққанлар.

* * *

ШУ КУНИ Тошкентда ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигига бағишланган илмий конференция очилди. Конференцияда совет олимлари билан бирга Австрия, Бельгия, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Нидерландия, АҚШ, ГФР, Чехословакиядан келган тадқиқотчилар иштирок этмоқдалар.

Конференция қомусчи олимнинг ватани — Урганчда давом эттирилади. (ЎзТАГ).

ГАЗЕТАЛАР САҲИФАЛАРИДА

Қардошликка қасида

Қаҳрамон шаҳар Москва билан Ленин орденли Тошкент ўртасида минглаб километр масофа бор. Аммо барча иттифоқдош республикалар халқларининг дўстлиги уларни маҳкам боғлаб турибди. Куни кеча ўзининг йигирма асрлик юбилейини тантанали нишонлаган Тошкент шаҳри тўйига «Вечерняя Москва», «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталарининг редакциялари қўшма сон билан муносиб тўёна тайёрладилар. Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишланган бу махсус газеталар саҳифаларида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Москва шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин, Ленин мукофоти лауреати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, ёзувчи Г. Марков, В. И. Ленин номидаги Тошкент метрополитенининг бошлиғи Ш. Шоабдураҳимов, Ленин комсомоли мукофоти лауреати, ёзувчи ва журналист В. Ганичев ҳамда бошқа ўртоқларнинг совет халқлари дўстлиги ва ҳамкорлигини тараннум этувчи ранг-баранг мақолалари ўрин олган.

ТАБИАТ ТЎҒРИСИДА ҒАМХЎРЛИК

СССР Министрлар Совети Президиумининг атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди.

Комиссия СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1984 йилги Давлат планининг «Атроф муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш» бўлими лойиҳаси тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Мажлисда табиатни муҳофаза қилувчи объектлар қурилишининг пул билан таъминланишини ва уларнинг ўз вақтида ишга туширилишини контроль қилиш юзасидан СССР Қурилиш банки ва СССР Давлат банки ойлиг бораётган ишлар тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. СССР Қурилиш банки ва СССР Давлат банки муассасалари мазкур объектлар қурилиши норматив муддатларига буюртмачилар ва пудратчилар қандай риоя қилаётганликлари устидан контролни тўла даражада таъминламаётганликлари айтиб ўтилди.

Комиссия СССР Қурилиш банки ва СССР Давлат банки раҳбарларига табиатни муҳофаза қилувчи объектлари қуриб битказилмаган ишлаб чиқариш қувватларининг фойдаланишга топширилишига йўл қўймаслик юзасидан тадбирлар қабул қилиш вазифасини юклади.

СССР прокуратурасининг маълумотномасига кўра, ўғринчи ов қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Айни вақтда жавобгар мансабдор шахслар, шунингдек овчилар ва балиқ овловчилар жамиятининг аъзолари кўпинча ўғринчи ов қилишга йўл қўйиб бераётганликлари айтиб ўтилди. Ўрмонни қўриқлаш органлари бузғунчиларга қарши суст кураш олиб бормоқдалар.

Комиссия иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, халқ депутатлари ўлка ва область Советлари ижроия комитетларига, СССР Ўрмон хўжалиги давлат комитетига, СССР Балиқ хўжалиги министрлигига, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига, СССР Ички ишлар министрлигига, СССР Юстиция министрлигига ҳамда бошқа манфаатдор министрликлар ва идораларга ўғринчи ов қилишга ҳамда ов қилиш ва балиқ овлаш қоидаларини бошқа хил бузишларга қарши янада самарали кураш олиб боришни таъминловчи қўшимча тадбирлар қабул қилишни топширди.

Мажлисда комиссия раиси — СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев нутқ сўзлади.

(ТАСС).

БУГУН — ТАНКЧИЛАР КУНИ

ВАТАННИНГ ПЎЛАТ ҚАЛҚОНИ

Танкчилар куни партия XXVI съездининг, КПСС Марказий Комитети 1982 йил ноябрь ва 1983 йил июнь Пленумлари қарорларини, ўртоқ Ю. В. Андропов-нинг коммунистик қурилиш масалалари юзасидан берган кўрсатмаларини амалга ошириш учун курашда совет кишиларининг сиёсий активлиги ва меҳнат ғайрати ғоят ўсган бир пайтда нишонланмоқда.

Совет танк қўшинлари шонли ва бой тарихга эгадир. Улар Улуғ Ватан урушининг оғир йилларида шонли-шуҳрат қозондилар, барча йирик жангларда душманни тор-мор келтиришга муносиб ҳисса қўшдилар.

Улуғ Ватан уруши тамом бўлганидан кейин бизнинг танк қўшинларимиз ўз тараққиётида олға қараб катта қадам қўйди. Уларнинг зарба бериш қудрати ошди, танкларнинг зирҳи мустаҳкамланди, кўпроқ маневр қила оладиган бўлиб қолди. Замонавий танкларнинг қурол-яроғлари жуда яхши, уларнинг тезлиги жадаллашди ва ҳар хил жойлардан ўта олиш, узоқ масофага бориш қобилиятига эга бўлди. Замонавий кузатиш ва ўқ отишни бошқариш приборлари танкларни ҳар қандай жой ва ҳар қандай обҳаво шароитида ҳайдаб боришга, кўзнинг илғаш кўламига чекланган вазиятда, тунда нишонни тор-мор этишга имкон беради.

Бизнинг танк қўшинларимиз техника билан таъминланиши жиҳатидан ҳозирги замон жанги табиатига жуда мос бўлиб, қуруқликдаги қўшинларнинг асосий зарбдор кучидир. Улар душманнинг ички томонига қаттиқ зарба бериш учун мўлжалланган бўлиб, душманни енгишнинг барча замонавий воситалари натижаларидан тўлароқ фойдалана оладилар, жангнинг ва операциянинг пировард мақсадига қисқа вақт ичида эришишга қодирлар.

Танк қўшинлари куч-қудратининг ўсишига имконият туғдирган нарса биринчи даражали ҳарбий техникадангина иборат эмас. Уларнинг асосий кучи кишилардан, ҳарбий машиналар ишониб топширилган ажойиб жангчиларимиздан иборат. Танк қўшинларининг шахсий состави Совет Ватанини ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатларини ҳимоя қилиш соҳасида ўзларининг ватанпарварлик ва интернационал бурчини бажаришга доим тайёрдирлар.

Суратда: Н-қисмнинг аълочи танк экипажи. Чапдан ўнгга — катта сержант С. Бабанов, оддий солдатлар Е. Андрианов, В. Качалов, А. Доценко.

О. Пороховников фотоси. (ТАСС).

Байрам шарафига

9 сентябрь куни Совет Армиясининг М. В. Фрунзе номидаги Марказий уйида Танкчилар кунига бағишланиб, Москва меҳнаткашлари намояндаларининг, пойтахт гарнизони жангчиларининг тантанали йиғилиши бўлиб ўтди.

Президиумда министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, КПСС Марказий Комитети ва КПСС Москва шаҳар комитетининг масъул ходимлари, таниқли ҳарбий бошлиқлар, танк қўшинларининг ветеранлари, танксозлар ва конструкторлар, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг намояндалари бор эди.

Йиғилишда Қуруқликдаги қўшинлар бош қўмондонининг биринчи ўринбосари, армия генерали А. М. Майоров нутқ сўзлади.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва СССР Министрлар Советига баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

(ТАСС).

1983 йил мавсуми:

Мўл ҳосил жасоратга чорлайди

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТ МАРКАЗИ

✦ 10 сентябрь эрталабига қадар республикамиз тайёрлов пунктларига етказиб берилган пахта 120,805 тоннани ташкил этди, бир кунда 25,767 тонна «оқ олтин» тайёрланди.

✦ Бухоро, Сурхондарё ва Самарқанд областларининг хўжаликлари йиғим-терим суръатини тобора оширмоқдалар.

✦ Республикамиз хўжаликларида машина теримига қизғин ҳозирлик кўрилаётир. 347,300 гектар майдондаги ғўза дефолиация қилинди. Тошкент области колхоз ва совхозларида бу муҳим тадбир якунланиш арафасида.

КЎПМИНГ-КИЛОГРАММЧИЛАР

* БУХОРО. Шофиркон райони хўжаликларида пахта йиғим-терим суръати белгиланган графикдан анча олдин. Бу районда ҳар куни 1600 тоннадан «оқ олтин» тайёрланяпти. «Ленинобод», «Шофиркон», Куйбишев номли колхозлар йиллик планга нисбатан 2—3 процент миқдорида пахта топширишаётир. Бунда кунига 210—220 килограммдан дурдона териб, эл хирмонига топшираётган кўпмингкилограммчилар Т. Изомова, З. Исломова, С. Тўраеваларнинг ҳиссаси катта.

Вобкент районидаги «Коммунизм» колхозида, Олот районидаги Навоий номли колхозда, Свердлов районидаги «Ўзбекистон» колхозида ҳам кўпмингкилограммчилар мусобақаси тобора қизитилмоқда.

ЁШЛАР ОЛДИНДА

*** ҚАШҚАДАРЁ. Ғузор районида район комсомол комитети ташаббуси билан тузилган иккита зарбдор комсомол-ёшлар бригадаси ишламоқда. 270 комсомол аъзоси бир кунда 13.596 килограмм «оқ олтин» терди.**

ИВАНОВО ТУҚИМАЧИЛАРИГА

*** АНДИЖОН. Область пахтакорларининг дастлабки 100 тонна пахтаси Иваново шаҳри тўқимачиларига жўнатилди. Бўз районидаги пахта тозалаш заводининг И. Латипов ва Ҳ. Аъзамов раҳбарлигидаги ишчилар сменаси бу хом ашёни қайта ишлашди.**

ОИЛАВИЙ ЗВЕНО ҲИССАСИ

*** НАМАНГАН. «Мавсумда 37 тонна пахта териб, эл хирмонига тўкамиз!» — Тўрақўрғон районидаги Калинин номли колхознинг М. Хўжаев бошлиқ оилавий звено аъзоларининг аҳди ана шундай. Улар ҳозиргача хўжалик хирмонига 5 тоннадан знёд пахта етказиб беришди.**

ҚУНИГА 5 ПРОЦЕНТДАН

* НАВОИЙ. Хатирчи районидаги «Ўзбекистон» колхозининг Т. Норқобилов бошлиқ бригадаси аъзолари янги ўзлаштирилган 40 гектар майдонда баракали ҳосил етиштирдилар. Улар хўжаликда биринчи бўлиб теримни бошлашди. Кунлик ўсиш 5 процентни ташкил этяпти. Мавсум бошидан буён эса йиллик планнинг 70 проценти миқдорида пахта терилди. Чўлқуварлар ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш учун курашмоқдалар.

ЮҚСАҚ НАТИЖАЛАР

*** СУРХОНДАРЁ. Область пахтазорларида 9 сентябрь куни 59,287 теримчи меҳнат қилди. Уларнинг ҳар бири ўрта ҳисобда 41,2 килограммдан пахта терди. Шўрчи районида ҳар бир теримчи терган пахта 61,8 килограммга тўғри келди.**

ТЕРИМ ИЛҒОРЛАРИ

* САМАРҚАНД. Пахтачи районидаги Карл Маркс номли колхоз заршунослари кунига йиллик планнинг 2 проценти миқдорида пахта тайёрлашга эришмоқдалар.

Каттақўрғон районидаги Энгельс номли колхознинг Ҳ. Раҳимов раҳбарлигидаги бригада аъзолари эса кунига 7 процентгача пахта тайёрлаб, мусобақа байроқдорлари бўлишмоқда.

ГЕКТАРИДАН 50 ЦЕНТНЕРДАН

*** ХОРАЗМ. Гурлан районидаги «Коммуна» колхозининг Қ. Ёвқочев бошлиқ бригадаси аъзолари гектаридан 50 центнердан ҳосил кўтариш учун терим суръатини кун сайин оширмоқдалар. Бригаданинг С. Жумашева, С. Раҳимова, Г. Тўраева сингари чевар теримчилари бир кунда 140—150 килограммдан пахта теришмоқда.**

ИПАТОВОЛИКЛАР МЕТОДИ АСОСИДА

* ТОШКЕНТ. Оққўрғон районидаги С. Сегизбоев номли совхоз далаларида машина теримига тайёргарлик ишлари қизғин олиб борилмоқда. Ҳосилнинг 85 проценти агрегатлар ёрдамида териб олинади. Хўжаликда ипатоволиклар методи асосида ишлайдиган 21 йиғим-терим-транспорт отряди ташкил этилди.

✦ ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР! 1983 йил ҳосил мавсуми илғорларидан ўрнак олиб, суръатни кун сайин кучайтирайлик! Машина теримини қизғин бошлаб юбориш учун дефолиацияни тез ва соз ўтказайлик! Ҳамма жойда мусобақа байроғини баланд кўтарайлик!

„Оқ олтин" нирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг борыши тўғрисида шу йил 10 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Плана нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён

Бухоро	1,63	11,43
Навоий	0,97	4,04
Сурхондарё	0,43	2,57
Самарқанд	0,63	2,12
ҚҚАССР	0,48	1,88
Хоразм	0,48	1,85
Қашқадарё	0,47	1,70
Андижон	0,33	0,74
Фарғона	0,20	0,36
Наманган	0,09	0,31
Сирдарё	0,07	0,20
Тошкент	0,04	0,08
Жиззах	0,01	0,01
Республика бўйича:	0,44	2,04
Шу жумладан нигичка толали пахта		
Бухоро	0,97	6,24
Сурхондарё	0,54	3,04
Навоий	0,77	2,01
Қашқадарё	0,42	1,17
Наманган	—	—
Республика бўйича:	0,53	2,57

ИПАК ПАХТА ХИРМОНГА

ТЕРМИЗ, («Совет Узбекистони» мухбири). Сурхондарё областининг энг жанубида жойлашган Термиз райони меҳнаткашлари бу йил она-Ватанга 25 минг тонна қимматбаҳо нигичка толали пахта етказиб бериш учун курашиб, мўл-кўл ва эртанги ҳосил етиштирдилар. Район хўжаликларида ипак пахта терими бултургидан 10-15 кун барвақт бошлаб юборилди. Район элита хўжалиги бўлганлиги учун бу ерда нигичка толали пахтанинг энг қимматбаҳо «Т-14» ва «АШ-25» навлари катта майдонларда етиштириляпти.

Райондаги йирик «Намуна» колхози ҳамма майдонларида ипак пахта етиштиради. Шу кунларда колхознинг барча бригадаларида терим қизғин тус олиб кетди. Сентябрь ойидаёқ йиллик пахта тайёрлаш планини бажаришга бел боғлаган 50 центнерчи Поён Умбаров бошлиқ бригада аъзолари қўл теримида кунига 3 процентдан ошириб аъло сифатли уруғлик пахта тайёрлашяпти.

«Зангори кема»лар зарбдор куч

Комсомолобод районидаги Мирзааҳмедов номли совхозда етиштирилган бутун «оқ олтин» ҳосилини қисқа муддатларда на нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш мақсадида йиғим-терим-транспорт отрядлари тузиш ишлари тугалланди. Бу йилги отрядлар ўтган йилдагидан анча фарқ қилади. Хўжалик мутахассислари бу борада бир қанча ўзгартишлар киритдилар. Совхоздаги 55 та «зангори кема»нинг барчасидан янада самаралироқ фойдаланиш учун, уларнинг бекор туриб қолишини камайтириш учун кўп иш қилинди.

Бу йил мавсумда бешта йиғим-терим-транспорт комплексининг ҳар бирига далаларни машина теримига тайёрлайдиган звенолар биринчи марта киритилди. Бу звенолар ғўзаларни ердан туриб дефолиация қиладиган агрегатлар билан таъминланган. Терим звеноларида ҳам ўзгаришлар юз берди. Илгари уларда саккизтадан машина бўлар эди, энди эса бештадан машина оладиган бўлишди. Механизаторлар ўтган йиллардаги тажрибани таҳлил этиб, бундай звеноларга техникавий ёрдам кўрсатиш бирмунча осон бўлади, деган хулосага келдилар. Бундан ташқари звено аъзоларининг ўзлари машиналардаги майда-чуйда носозликларни ўзлари уддалай оладилар.

Хўжаликда транспорт звеноларини мустаҳкамлаш тўғрисида ҳам ғамхўрлик қилинди. Эндиликда ҳар бир пахта териш машинасига иккитадан транспорт тележкаси бириктилган. Бу эса ҳосилни тайёрлов пунктига жадал ташиш имконини беради.

Мирзааҳмедов номли совхоз қўриқдаги хўжалик бўлганлиги учун унинг экинзорлари Марказий Фарғона қумликларидан ўзлаштирилган салкам уч минг гектар майдонни эгаллаган. Хўжалик меҳнаткашлари ҳосилнинг тўқсон процентини машиналарда йиғиштириб олишни мўлжалламоқдалар.

(ЎзТАГ).

Тошкентдаги «Пахтакор» Марказий стадиони. Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишланган бадиий-спорт байрамидан лавҳалар.

В. Молгачёв фотолари.

ТОШКЕНТ БАЙРАМ ҚИЛМОҚДА, МАМЛАКАТ У БИЛАН ФАХРЛАНМОҚДА!

(Бошн биринчи бетда).

Стадион узра тошкентликларнинг жонажон Коммунистик партияга, унинг ленинчи Марказий Комитетига мурожаати сўзлари янграйди. Шу мурожаатда Ўзбекистон ва унинг пойтахтини янада ривожлантириш тўғрисидаги доимий ғамхўрлик учун чуқур миннатдорчилик изҳор этилади, КПССнинг ички ва ташқи сиёсати якдиллик билан қўллаб-қувватланиши, КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь ва 1983 йил июнь Пленумларида, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Ю. В. Андроповнинг нутқларида ўртага қўйилган вазифалар муваффақиятли ҳал қилинишига ишонч туйғуси изҳор этилади. Ватаннинг юксак мукофоти — Ленин ордени берилганидан руҳланган шаҳар меҳнаткашлари, дейилади мурожаатномада, — партия билан ҳукуматнинг ишончини оқлашга, бутун кучни сарфлаб ишлашга, бу йил ва умуман ўн биринчи беш йиллик учун белгиланган планлар ва социалистик мажбуриятларни тўла ҳамда ошириб бажаришга азму қарор берганлар.

Стадионнинг ям-яшил гиламини яна томоша қатнашчилари тўлдирадилар. «Бизга тинчлик керак!» деган давом композиция байрамни давом эттиради. Унда Улуғ Ватан уруши, мамлакат барча халқларининг мустаҳкам қардошлиги алоҳида куч билан намоён бўлган воқеалар жонланади. Экранда «Она-Ватан чорлайди!» деган плакат тасвири пайдо бўлади. Фашист босқинчиларга қарши шиддатли олишувда ўзбекистонлик неча-неча жангчилар жонларини фидо қилдилар. Уларнинг жасорати мангу сўнмайди. Даҳшатли йилларда қаҳрамонлик мўъжизаларини кўрсатган, фронтларда ва мамлакат ичкарисида ғалабага замин яратган кишилар — уруш ва меҳнат ветеранлари тушган машиналар стадион йўлкаларига чиқади.

Урушда ота-онасидан ва уйидан жудо бўлган ўн минглаб болалар Тошкентда, Ўзбекистоннинг бошқа шаҳарларида меҳрибонлик билан кутиб олиниб, тарбияланган эди. Ўшанда темирчи Ш. Шомаҳмудов оиласи, бошқа кўпгина оилалар турли миллат фарзандларини асраб олиб, уларга нон ва бошпана берган, оталарча ғамхўрлик ва оналарча эътибор билан бағрига олган эди. Стадионга тўпланганлар шу ажойиб кишиларни табриклайдилар. Юрий Владимирович Андроповнинг совет халқи учун тинчликни мустаҳкамлашдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ, деган сўзлари янграйди. Экранда: «Тинчликни сақлаб қоламиз!» сўзлари ҳосил этилади. Ғалабаларимизнинг пухта ҳимоя қилиниши, тинчликнинг ҳимоя қилиниши рамзи сифатида жангчилар паради бошланади.

Майдон яна спортчиларга тўлади. Акробатлар билан гимнастикачиларнинг турли машқлари рақса узвий равишда пайваста бўлиб кетади. Мана энди шўх ва қувноқ рақслар авжга миниади. Рақсларнинг турлари тез-тез алмашиниб туради. Советлар мамлакатидаги халқларнинг миллий либосларидаги ижрочилар бамисоли қуёш нурларининг ҳамма рангларини ўзларига сингдириб олгандек туюлади. Турли шакллардаги давралар қуриб ва якка тарзда ижро этилган рақсларда маҳорат ва гўзаллик мужассамини кўрган минбардагилар уларга тез-тез қарсак чалиб турадилар. Шўхчан рус рақсига ҳазил мутойиба учқунлаб турган гопак, тезкор лезгинка, қувноқ Андижон полькаси уланиб кетаверади... Экранда «Абадий биргамиз» сўзлари пайдо бўлади.

Халқ куйлари ўрнини ишчилар синфи тўғрисидаги қўшиқ олади. Стадионда меҳнат резервлари, Тошкент ҳунар-техника билим юртларининг талабалари пайдо бўладилар. Улар бутун мамлакатга донг таратган азамат ишчиларнинг қаҳрамонона анъаналарини давом эттирадиган ўринбосарлардир.

Ранг-баранг экранда индустриал манзара ҳосил қилинади. Пахта териш машинаси сузиб бораётган пахтазор тасвири унинг ўрнини олади. Ўзбекистон меҳнат аҳлининг қаҳрамонлигидан дарак берувчи «6 миллион тонна» рақами пайдо бўлади. Стадионнинг ям-яшил гилами бир зумда пахтазорга айланади — қизлар қўлларига «оқ олтин» чаноқларини ушлаб олиб рақса тушадилар.

Ниҳоят, РСФСР халқ артисти, Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Б. Петров раҳбарлигида тайёрланган улуғвор томоша ниҳоясига етади. Томоша хотимаси Коммунистик партияни ва тинч бунёдкорлик меҳнати билан шуғулланаётган, Ер юзидаги барча халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш учун курашаётган совет халқини мадҳ этувчи гимн бўлиб янграйди.

(ЎзТАГ).

«Тошкентнинг олтин кузи» Бутуниттифоқ санъат фестивали давом этмоқда

Бизнинг суҳбат

ТЎЙ МУБОРАК

Н. КАСАТКИНА,
Москва классик балетнинг бадиий раҳбари, РСФСРда хизмат кўрсатган артист, СССР Давлат мукофоти лауреати

Иккинчи фестиваль тарихий кунларда — Тошкентнинг қутлуғ 2000 йиллиги байрам қилинаётган дамларда ўтаётганлиги билан қимматлидир.

Шарқ машъали — Тошкент ўзининг икки минг йиллик байрами кунлари янада фусункор, янада гўзал. Унинг кенг ва равон кўчалари, замонавий архитектура кўринишига эга бўлган осмонўпар бинолари кишида катта завқ уйғотади. Қисқа фурсат ичида Ўзбекистон пойтахтининг серфайз бўлиб кетганлиги совет халқлари бузилмас ҳамкорлиги, елкадошлигини яққол кўрсатиб турибди. Қирик саноат, фан ва маданият ўчоғи Тошкент санъатнинг ҳам улкан масканидир.

Бизнинг коллектив Тошкентга олиб келган репертуар кейинги йилларда яратилган бўлиб ,машҳур санъаткорларнинг бой тажрибаларига таянган ҳолда, уларни ижодий ўзлаштирган ҳолда ижро этилади.

Биз ўзбекистонлик ҳамкасбларимизни, уларнинг ижодини яхши биламиз. Мен бу ўринда Алишер Навоий номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ўзбек давлат академик катта опера ва балет театрининг санъаткорларини, айниқса, Ўзбекистон санъатининг фахри бўлиб танилган Бернора Қориеванинг номини алоҳида таъкидламоқчиман. Бернора Раҳимовна балет санъатининг ҳақиқий устаси. Унинг ижрочилигини кузатсангиз, кўрсангиз фақат завқ оласиз. Устоз балеринанинг шогирдлари ҳам кўп. Масалан, Феруза Саъдуллаевадек истеъдодли рақкосадан кўп нарсалар кутса бўлади.

Тошкентга ташриф буюрган кунимизданоқ бизга бўлган меҳр-муҳаббатдан, интилишдан, иззат-ҳурматдан бошимиз осмонга етди. Тошкентликлар ҳамиша ҳавас қилса арзийдиган меҳмондўст кишилар. Уларнинг даврасида концертлар бериш кишига илҳом бағишлайди. Қардошларимизнинг катта тўйларида қатнашишимиз эса, бир умр ёдимиздан чиқмайди. Биз келгусида «Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейида қатнашганмиз!» дейиш билан бахтиёрмиз. Имкониятдан фойдаланиб, ўзбекистонлик дўстларимизни, санъат мухлисларини, энг муҳими, улкан тўй мезбонларини катта тантана билан муборакбод этамиз. Хизматингиздамиз, қардошлар!

УНУТИЛМАС КУНЛАР

Ғ. ВАЛЛОМАТЗОДА,
Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган «Лола» Давлат рақс ансамблининг бадиий раҳбари, СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати

Ўзбекистонда кўп марта ижодий сафарда бўлганмиз. Лекин бу галги ташрифимиз алоҳида аҳамиятга эга ва қимматлидир. Биз Тошкентдек шаҳри-азимнинг 2000 йиллик тўйида, мамлакатимизда зўр қувонч билан эътироф этилган «Тошкентнинг олтин кузи» Бутуниттифоқ санъат фестивалида қатнашяпмиз! Айни вақтда буюк аллома ал-Хоразмий таваллудининг 1200 йиллиги шодиёналарининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Бундай имкониятлар учун ўзбекистонлик қардошларимизга, биринчи навбатда республика партия ва ҳукуматига миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Тошкент илҳомбахш шаҳар. У ҳақида яратилган бадиий асарлар жамланса, ҳеч шубҳасиз, катта мароқли китоб бўлади. Шуниси диққатга сазоворки, бу галги фестиваль муносабати билан Тошкентга келган қардош санъаткорларнинг репертуарида Шарқ машъали бўлган шаҳар ҳақида, унинг улуғ орзу-интилишлари, одамлари, ташаббускорлик фазилатлари тўғрисида ҳам ажойиб куй ва қўшиқлар бор. Тожикистонлик санъаткорлар эса, узоқ йиллардан буён Тошкент, Ўзбекистон мадҳини куйлаб келадилар. Биз дўстларимиз билан ҳамиша фахрланамиз. Уларнинг бошлари мана шундай улкан тантаналардан, ғалабалардан чиқмасин.

Мен имкониятдан фойдаланиб, фестиваль аҳамияти ҳақида икки оғиз гапирмоқчиман. Бу анжуман ниҳоятда керак эди. Ўзбекистонлик дўстларимиз мана шундай санъат байрамини ташкил этишиб, хайрли иш қилишди. Фестиваль биринчи навбатда мамлакатимиз халқлари ўртасидаги дўстлик ва қардошликни мустаҳкамлашга ҳисса қўшаётир. Иккинчидан, фестиваль турли республикаларда ижод қилаётган санъаткорларни янада яқинлаштирмоқда, уларнинг ижодларини кенг тарғиб қиляпти. Айни вақтда совет санъатида пайдо бўлаётган янгича анъаналарни ёрқин намойиш этмоқда. Фестиваль сабаб бўлиб янги-янги куй ва қўшиқлар, рақслар яратиляпти. Бизнинг ансамбль ҳам Тошкент фестивалидан, унинг ранг-баранг репертуаридан илҳомланиб, кўплаб асарлар саҳналаштирди. Бу асарлар ҳозир репертуаримизда муваффақият билан ижро этилмоқда.

Эзгуликка, дўстлик ва қардошлик, ўзаро алоқаларни мустаҳкамлашга хизмат қилувчи Тошкент фестивали яшасин!

Суратларда: «Тошкентликлар» спектаклидан саҳналар.

В. Молгачев фотолари.

САНЪАТ ОЛАМИДА

«ТОШКЕНТЛИКЛАР»—МУҚИМИЙ ТЕАТРИ САҲНАСИДА

Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси, СССР Давлат мукофоти лауреати Ҳамид Ғулом Муқимий номидаги республика музикали театрининг фаол авторларидан. Театрда ёзувчининг «Мангулик», «Фарғона ҳикояси», «Ўғил уйлантириш», «Тошболта ошиқ», «Ажаб савдолар» каби асарлари муваффақиятли саҳналаштирилган. Куни кеча Муқимий театри таниқли ёзувчининг яна бир романини — «Тошкентликлар» асарини саҳналаштириб, санъатсеварларга кўрсатди. Спектакль Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейига бағишланган.

Китобхонлар «Тошкентликликлар» романини яхши билишади. Асарни саҳналаштириш жараёнида унга бир қатор янги саҳифалар қўшилди. Халқлар дўстлигини мадҳ этувчи, уруш йилларида фронтга ёрдам берганларнинг ватанпарварлигини шарафловчи, Ўзбекистонга эвакуация қилинганларни меҳр-муҳаббат билан кутиб олиб, уларга ўз бағирларидан жой берганларнинг инсоний фазилатларини улуғловчи янги спектаклнинг музикаси ва режиссураси ўзига хослиги, оригиналлиги билан диққатга сазовор. Асарни театрнинг бош режиссёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Бахтиёр Ихтиёров саҳналаштирди. Музикалар муаллифи—Ўзбекистон ССР халқ артисти Манас Левиев. Анатолий Жибоедов «Тошкентликлар» руҳига ҳамоҳанг безаклар ишлаган.

Спектаклдаги асосий ролларни Шавкат Зиямуҳамедов, Нела Ортиқова, Меҳри Ҳожиматова, Рустам Маъдиев каби истеъдодли ёшлар, Наима Пўлатова, Марям Ихтиёрова, Ҳусан Шарипов каби таниқли артистлар ижро этишмоқда.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

● «ЧАНГ ҲАМ ТИРИК ЗАРРА БЎЛГАН!»
● ТЕЛЕВИЗОР — ФОТОГРАФ

ЛОНДОН. Шарқнинг буюк шоири Умар Ҳайём бундан қарийб тўққиз аср муқаддам ўзининг фалсафий рубоийларидан бирида «Чанг ҳам тирик зарра бўлган!» деган эди. Эндиликда ана шу фикр тасдиқланди.

Лондон лабораторияларидан бирида хона чангининг таркиби тадқиқ этилди. Натижада бу чангнинг 90 процентн одам терисининг майда зарраларидан иборат эканлиги аниқланди. Шундан кейин ўтказилган тадқиқотлар соғлом кишининг терисидан бир кунда бир неча минг микроскопик майда зарралар кўчиб чиқишини кўрсатди. Олимлар ана шу органик чангларни ўрганиш баъзи оғир касалликлар, жумладан рак касалликларининг келиб чиқиши билан боғлиқ ҳал этилмаган кўпгина саволларга жавоб бўлиши мумкин, деб фараз қилмоқдалар.

ТОКИО. Японияннинг «Мицубиси» фирмаси дирекцияси телевизор тасвиридан қора-оқ рангли сурат олишга мослаштирилган фотомослама монтаж қилинган телевизор яратилганини маълум қилди. Суратга олиш жараёни 15 секунд давом этади. Янгилик чакана савдо учун мўлжалланган. Фирма фақат ана шу телевизорнинг нархини маълум қилмаяпти, холос.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Телевидение

11 СЕНТЯБРЬ, ЯКШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.40 — Волга узра қушиқлар. 10.00 — Ҳужжатли фильм. 10.20 — Будильник. 10.50 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.50 — Здоровье. 12.35 — Тонгги почта. 13.05 — Қишлоқ янгиликлари. 14.05 — Музикали киоск. 14.35 — Тугалланмаган диалог. Фильм-спектакль. 16.50 — Ҳарбий-амалий кўпкураш. СССР чемпионати. 17.30 — Бугун — Танкчилар куни. 17.45 — Концерт. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Уруш-урушда. Бадиий фильм. 20.40 — Саёҳатчилар клуби. 21.30 — Время. 22.05 — Ҳужжатли фильм. 23.20 — Николай Гедда куйлайди. 23.50 — Янгиликлар.

МОСКВА-II. 9.00 — Зарядкага сафланинг! 9.20 — Дунё чеккасига. Бадиий фильм. 10.50 — Ҳужжатли фильм. 11.00 — Концерт. 12.00 — Эртак ҳузурида меҳмонда. 12.40 — Олам кинокамера кўзгусида. 13.55 — Ҳайвонот оламида. 14.55 — Концерт. 16.35 — Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар. 17.05 — 1983 йил қўшиқлари. 17.50 — Синдикат-2. Бадиий фильм. 4-серия. 19.00 — Музей ва кўргазма заллари бўйлаб. Эрмитаж. 19.30 — Қувноқ болалар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.45 — Музикада сатира ва юмор. 21.30 — Время. 22.05 — Ғаройиб рейс. Қисқа метражли бадиий фильм. 22.45 — Енгил атлетика бўйича Европа кубоги. Кўпкураш. Финал. 23.35 — Сув чанги спорти. СССР чемпионати.

ТОШКЕНТ-I. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Дилдан куйлаб, ўйна қувнаб. 11.30 — Ҳужжатли фильм. 11.55 — Қувноқ стартлар. 13.15 — Баҳорги олимпиада ёки хор бошлиги. Бадиий фильм. 14.25 — Реклама. 18.00 — Концерт. 18.35 — Бугун — Танкчилар куни. 18.50 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Торпедо» (К). Танаффусда — Ахборот. 20.50 — Ахборот. 21.10 — Катталар учун мультфильм. 21.30 — Время. 22.25 — Сиз севган қўшиқлар. Концерт.

Радио

11 СЕНТЯБРЬ, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Санъат усталарининг концерти. 9.15 — Табассум. 11.30 — Дугоналар. 12.10 — Ишчинома. 14.00 — Табаррук замин. 15.40 — Р. Отаев. Ал-Хоразмий. Радиопостановка. 18.15 — Ал-Хоразмий таваллудининг 1200 йиллигига. 18.30 — Тошкентнинг олтин кузи. Репортажлар, интервью. 19.25 — Ешлик. 20.15 — Футбол. «Пахтакор» — «Торпедо» (Кутаиси). 21.00 — Табассум. 22.30 — Танкчилар, Сизлар учун. Концерт.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ТАРИХ ИНСТИТУТИ
СССР тарихи фани бўйича **кичик илмий ходим**
ВАКАНТ ВАЗИФАСИГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ
КОНКУРС МУДДАТИ — 14 сентябргача.
Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700047, Тошкент шаҳри, 47-алоқа бўлими, Гоголь кўчаси, 70-уй.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ТЕПЛОФИЗИКА БЎЛИМИ
Тўлқинли жараёнлар **лабораторияси мудири** (фан доктори ёки кандидати)
ВАКАНТ ВАЗИФАСИГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ
КОНКУРС МУДДАТИ — 14 сентябргача.
Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700100, Тошкент шаҳри, Краснодон проезди, 10-уй. Телефон 55-42-18.

«ПАХТАКОР» МАРКАЗИЙ СТАДИОНИДА
11 СЕНТЯБРЬ СОАТ 19.00 да
СССР биринчилиги учун олий лиганинг
«ПАХТАКОР» (Тошкент) — «ТОРПЕДО» (Кутаиси)
командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети коллегияси ва коллективи коллегия аъзоси, Ўзбекистон телевидениеси программалар дирекциясининг Бош директори Б. А. Абдуллаевга отаси

Абдурашид АБДУЛЛАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент халқ хўжалиги институти коллективи саноат ишлаб чиқариши технологияси кафедрасининг доцента У. Ф. Файзиевга отаси

Файзи МИРЗАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Р. — 03140. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. Б. — 210. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15